

Markt begrijpt geopolitieke gevolgen van aanval op Saoedische olie-installaties beter dan verwacht

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËELE DAGBLAD

Coby van der Linde is directeur Clingendael International Energy Programme (CIEP) en (deeltijd)hoogleraar geopolitiek en energie aan de RUG. Reageer via expert@fd.nl.

Na de schermutselingen in de Straat van Hormuz die de zorgen om ongestoorde olie- en aardgasexporten al flink hadden vergroot, werden op 14 september het belangrijke centrum voor olieverwerking in Abqaiq en het olieveld Khurais aangevallen met raketten en drones. De aanval kan met recht een aanval op het hart van de Saoedische energie- en exportvoorziening worden genoemd. En daarmee ook een aanval op de energievoorziening van de wereld. Het was ook niet de eerste keer dat Abqaiq werd aangevallen. Niet eerder was de schade echter zo groot. Toch bleven de gevolgen beperkt. Hoe kan dat?

De schade is aanzienlijk en 5,7 miljoen vaten per dag verdwijnen tijdelijk

van de markt. Maar dat is niet alles. Hoewel er in veel media hardnekkig naar Abqaiq verwezen wordt als raffinaderij, is dat niet de soort van olieverwerking die daar plaatsvindt. In Abqaiq wordt de ruwe olie van het geassocieerde gas gescheiden en worden andere onzuiverheden uit de olie gehaald, zodat het of geraffineerd kan worden in de lokale raffinaderijen tot olieproducten, of zonder verdere bewerking kan worden geëxporteerd naar het buitenland voor verwerking aldaar.

Met een capaciteit van 7 miljoen vaten per dag is de Abqaiq-faciliteit de grootste in de wereld en er worden vooral Arabian Light-oliesoorten behandeld. De belangrijkste klanten van Saoedi-Arabië zijn naast de binnenlandse markt, vooral de Aziatische oliemarkten. Daar komt bij dat zowel India als China grote klanten zijn en beide landen over minder grote strategische olievoorraden beschikken dan de lidstaten van het Internationaal Energieagentschap (IEA).

LOKAAL

Dan het binnenlandse nieuws. In Abqaiq wordt dus onder meer olie van geassocieerd gas gescheiden. Dat aardgas wordt gebruikt voor de industrie, de opwekking van elektriciteit en voor het ontzilten van zoutwater. In Saoedi-Arabië is het in september overdag nog meer dan 40 graden Celsius, de vraag naar koeling is groot. Bovendien is de drinkwatervoorziening afhankelijk van de productie van de waterfabrieken. Waar in onze kranten een dag of wat werd gepiept over mogelijke stijgingen van de benzineprijzen, bleef het in Saoedi-Arabië heel stil over de gevolgen van de aanval op de energievoorziening van het land. Dat heeft niet

zo zeer te maken met het wel of niet open communiceren — dat deden de Saoedi's namelijk in Amerikaanse stijl, voorspelbaar en open, zodat markten alle informatie konden verwerken — maar meer met de noodzaak dat eerst de internationale markten moeten worden gerustgesteld. De lokale bevolking komt later en moet als eerste eventuele tekorten absorberen.

In een land waar basisbehoeften zoals koeling en water zo nauw verbonden zijn met het functioneren van het oliesysteem, is het daarom cruciaal dat er ook uit strategische voorraden kan worden geleverd zo lang het systeem in reparatie is. Vooralsnog kon worden volstaan met het afknippen van aardgasleveranties aan de industrie. Enkele weken na de aanval kan worden gesteld dat de gevolgen van het tijdelijk wegvallen van Abqaiq tot nu toe zijn meegevallen.

SCENARIO'S

Er zullen niet veel risicoanalyses zijn die de gevolgen van een verstoring van de Saoedisch olie-export zo licht opvatten als de situatie die de afgelopen weken aan ons is voorbijgegaan. In de meeste risicoanalyses is een dergelijke verstoring een zogenaamde hoge impact-gebeurtenis, die naast de economische schade bijna altijd gepaard gaat met geopolitieke escalatie. Het is juist om die reden dat de IEA-lidstaten aanzienlijke strategische reserves van ruwe olie en olieproducten aanhouden en daar een heel crisisbeleid op hebben ingericht. Hoewel alle crisismanagers in de startblokken zaten bleek het niet nodig om er een beroep op te doen. Juist het bestaan van strategische reserves, zowel in Saoedi-Arabië zelf als ook in de consumerende

landen, hebben ervoor gezorgd dat het tijdelijk wegvallen van 5,7 miljoen vaten per dag niet tot paniek leidde. Slechts een dag stegen de olieprijzen om daarna al snel weer op het relatief lage niveau uit te komen van de laatste tijd. Een andere lezing van het gebrek aan paniekreacties is dat de vraag naar olie veel zwakker was dan in de markt tot dan toe werd aangenomen. Dat is slecht nieuws voor de internationale economie, omdat de vraag naar olie een redelijk voorspellende waarde heeft voor de economische activiteit in de wereld. Kennelijk zijn de cijfers van de internationale economie nog niet voldoende naar beneden bijgesteld.

IRAN

Ook de geopolitieke gevolgen van de aanval lijken op het eerste oog mee te vallen. De verwarring omtrent president Trumps eerste tweets over mogelijke vergeldingsacties bleken blindgangers. Kennelijk is een treffen met Iran niet een strijd die de Verenigde Staten nu aan willen gaan. Dat is meteen ook de kracht en de zwakte van Iran. De eerdere schermutselingen als gevolg van het aanscherpen van de sancties van de VS die de Iraanse olie-export zo goed als heeft stilgelegd (die vaten waren al in juli/augustus van de markt af) en de aanval op Abqaiq hebben niet geleid tot het opheffen van de sancties. Iran heeft geen voordeel gehad van de aanval, wie dan ook op de knop drukte.

De economische en politieke belangen van de grootmachten in de Golf voorkomen de opgelegde pandoer die menig scenario kleuren. De werkelijkheid blijkt minder recht voor zijn raap en meer complex dan menigeen kan bedenken.

Met een capaciteit van 7 miljoen vaten per dag is de Abqaiq-faciliteit de grootste in de wereld